

616.31

K 960

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

Kubayev A.S., Anvarova M.A.

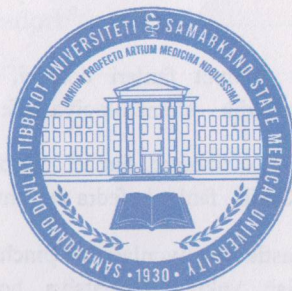
**Uronoplastika o'tkazilgan bemorlarda
og'iz bo'shlig'i tish qatorlarining
nuqsonlarini davolash**

Uslubiy tavsiyanoma

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH
VAZIRLIGI**

SAMARQAND DAVLAT TIBBIYOT UNIVERSITETI

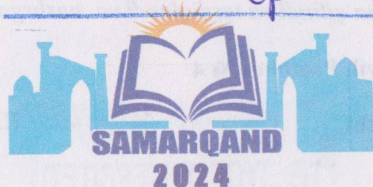
Kubayev A.S., Anvarova M.A.

**URONOPLASTIKA O'TKAZILGAN BEMORLARDA
OG'IZ BO'SHLIG'I TISH QATORLARINING
NUQSONLARINI DAVOLASH**

Uslubiy tavsiyanoma

Uslubiy tavsiyanoma Samarqand davlat tibbiyot universiteti Ilmiy Kengashining 4-dekabr 2024-yilda bo'lib o'tgan yig'ilishidagi "4"- son bayonnomasiga ko'ra tasdiqlanib, chop etishga ruxsat berilgan.

Tuzuvchilar:

Kubayev A.S – tibbiyot fanlari doktori, Samarqand Davlat tibbiyot universiteti Yuz-Jag' jarroxligi kafedrasida dotsenti.

Anvarova M.A– Samarqand Davlat tibbiyot universiteti Ortopedik stomatologiya kafedrasida assistenti.

Taqrizchilar:

Axmedov A.A - tibbiyot fanlari doktori, Samarqand Davlat tibbiyot universiteti Ortopedik stomatologiya kafedrasida mudiri.

Abdusalomava N.F - tibbiyot fanlari nomzodi (PhD) dotsenti Alfraganus universiteti Klinik fanlar kafedrasida dotsenti.

Annotatsiya. Uronoplastika jarayonlari ko'pincha siydik yo'llarida kattalashish, shikastlanish yoki deformatsiya holatlarini tuzatishga qaratilgan bo'lsa-da, bemorlarning og'iz bo'shlig'i va maxsus tish qatorlari strukturasi ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu jarayonlar og'iz bo'shlig'ining o'zgarishiga, nutq faoliyatining buzilishiga va estetik nuqsonlarga olib kelishi mumkin.

Uronoplastika o'tkazgan bemorlarda tish qatorlarining deformatsiyasi, o'zgarishi yoki o'smalari bilan bog'liq muammolar ko'rinadi.

Tish qatorlaridagi nuqsonlarni davolash uchun zamonaviy stomatologiya metodlari, shu jumladan tish protezlari, ortodontik vositalar va maxsus maxsulotlar qo'llanadi. Maxsus tish protezlari va ortopedik usullar yordamida tishlar va og'iz bo'shlig'ining anatomik holatini tiklash mumkin. Shu bilan birga, jarrohlik va konservativ davolash usullari bemorning umumiy salomatligi va og'iz bo'shlig'ining holatiga qarab tanlanadi.

Uslubiy tavsiya Samarqand Davlat tibbiyot instituti Ilmiy Kengashi majlisida muhokama qilindi va tasdiqlandi va nashrga tavsiya etildi.

4-dekabr 2024-yil. Protokol № 4

Ilmiy Kengash kotibi

-U.U.Ochilov

MUNDARIJA

Kirish	4
Og'iz bo'shlig'ida ortopedik vositalarning ishlashini baholash:.....	6
Tadqiqot materiali	10
Uronoplastika o'tkazilgandan so'ng tish qatorlarida nuqsonlari bor bemorlarni jaynov samaradorligini tiklash.	11
Shaxsiy tadqiqot natijalari.....	14
Xulosa.....	16
Foydalanigan Adabiyotlar.....	17

Kirish

So'nggi yillarda aholiga stomatologik yordam ko'rsatish tizimida sifat o'zgarishlari kuzatilmoqda. Yangi turdagi stomatologik materiallar va tibbiy asbob-uskunalarining boy arsenali stomatologiyada bozor munosabatlarining yanada jadal rivojlanishiga hissa qo'shadigan keng ko'lamli stomatologiya xizmatlarini kerakli darajada taqdim etish imkonini berdi. Pulli stomatologik davolanishning keng tarqalishi bemorlar tomonidan davolash sifatiga bo'lgan talablarning ortishi bilan chambarchas bog'liqdir. Ortopedik stomatologik yordam ko'rsatilgandan keyin tish kasalliklarining yuqori darajadagi asoratlari hozirgi vaqtda sabablar bilan izohlanadi, ular orasida eng muhimi tish protezlariga sof almashtirish yondashuvidir. Metall-keramika va chinnidan yasalgan eng zamonaviy va samarali doimiy konstruktsiyalarning xizmat qilish muddatini qisqartiradigan juda ko'p turli xil asoratlar aniqlandi. Bemorni terapevtik va jarrohlik usullardan foydalangan holda ortopedik davolanishga oldindan tayyorlash bosqichlarida, shuningdek, shifokor tavsiyalariga rioya qilmaslik tufayli xatolar bo'lishi mumkin.

Ortoped shifokorlarining tibbiy ishining natijasi tish protezining o'ziga xos murakkab tarkibidir, ammo tibbiy ish natijasida protezning o'zini baholash ma'lum bir bemorni davolash sifati haqida aniq va ob'ektiv javob bera olmaydi. Davolash taktikasini ishlab chiqish ko'pincha kutilayotgan natijaning ehtimolligi va jiddiyligini baholashning qiyinligi, shuningdek, asoratlar xavfiga mantiqsiz munosabat bilan bog'liq. Tibbiy amaliyotda, shu jumladan stomatologiyada davolanishni rejalashtirishda asoratlar xavfini baholash va uni hisobga olish masalalari bizga ma'lum bo'lgan adabiyotlarda hali ko'rib chiqilmagan. Shu bilan birga, davolanishning o'zi tomonidan yaratilgan xavfni etarlicha baholamaslik ko'pincha yomon natijalarga olib keladigan va odatda oldini olish mumkin bo'lgan xatodir. Shuning uchun, ba'zi davolash va profilaktika choralarini rejalashtirish va amalga oshirishdan oldin ularning foydasi va xavfini taqqoslash kerak.

Restavratsiya jarayonlari: Uronoplastika jarrohlikdan keyin og'iz bo'shlig'ida ortopedik davolash jarayoni odatda bir necha maqsadni ko'zlaydi: jarrohlikdan keyin og'iz bo'shlig'ini normal holatga keltirish va uni funksional jihatdan tiklash. Bu, asosan, og'iz va jismoniy holatni tiklashga yordam beradigan ortopedik usullarni o'z ichiga oladi.

Protetik davolash: Agar og'iz bo'shlig'ida jarrohlik operatsiyasi tufayli ba'zi strukturaviy o'zgarishlar yuzaga kelsa, ortopedik (yoki protez) davolashga ehtiyoj paydo bo'lishi mumkin. Masalan, og'izning normal anatomiyasini tiklash uchun maxsus ortopedik protezlar (tish protezlari yoki tish shaklini tiklash protezlari) ishlatilishi mumkin.

Og'iz bo'shlig'ining tiklanishi: Agar og'iz bo'shlig'iga biror jarrohlik amaliyoti, masalan, orofaringeal jarrohlik (og'iz va tomoqni tiklash) amalga oshirilgan bo'lsa, bemor uchun og'iz bo'shlig'ining to'liq tiklanishi va tabiiy funksiyalarni tiklash zarur bo'ladi. Ortopedik davolash esa og'izning to'g'ri shaklini tiklash, suyuqliklar va oziq-ovqatni yutishni qayta tiklashda yordam beradi.

Maxsus ortopedik qurilmalar: Ortopedik jarayonlar, masalan, protezlash, og'izni tiklashga yordam beradigan maxsus qurilmalar, apparatlar yoki tish shaklini qayta tiklovchi moslamalar bo'lishi mumkin. Bunday qurilmalar bemorning og'iz bo'shlig'ida tezda to'liq tiklanishga erishishiga yordam beradi.

O'rgatish va rehabilitatsiya: Og'iz bo'shlig'ining normal holatini tiklash uchun davolash rehabilitatsiya jarayonini ham o'z ichiga oladi. Bu jarayon tibbiy yordamchi vositalar, fizioterapiya va maxsus mashqlar orqali amalga oshiriladi.

Umuman olganda, uronoplastika o'tkazilgan bemorning og'iz bo'shlig'ida ortopedik davolash bosqichi, jarrohlikdan keyingi rehabilitatsiya va tiklanish jarayonlarini o'z ichiga oladi, lekin ular to'g'ridan-to'g'ri uronoplastika jarrohligi bilan bog'liq emas, balki alohida sog'liqni tiklashni talab qiladigan jarayonlardir.

Tadqiqot maqsadi: Uronoplastika utkazilgandan bemorlarda keyin tish qatorlarida nuqsonlarini bo'lgan bemorlarni davolash samaradorligini oshirish.

Og'iz bo'shlig'ida ortopedik vositalarning ishlashini baholash:

Ortopedik vositalar, asosan, suyak va bo'g'im tizimiga ta'sir qiluvchi qurilmalar bo'lib, ular bemorlarning harakatini yaxshilash, og'riqni kamaytirish yoki qiyinchiliklarni bartaraf etishga yordam beradi. Ortopedik vositalarning og'iz bo'shlig'ida ishlashiga kelsak, bu soha odatda stomatologiya va maxsus maxsulotlarni o'z ichiga oladi. Bunday vositalar, masalan, ortopedik maxsulotlar sifatida, tishlarni joylashtirish, jag'ni to'g'irlash yoki yuz muskulaturasini qo'llab-quvvatlash kabi maqsadlarni ko'zlaydi.

Og'iz bo'shlig'ida ishlovchi ortopedik vositalar quyidagi maqsadlar uchun ishlatiladi:

1. Ortodontik apparatlar (breketlar va elaynerlar):

Tishlarni to'g'ri joylashtirish va qiyshaygan tishlarni tuzatish uchun ishlatiladi.

Jag'ning to'g'ri joylashishini ta'minlash. Bu vositalar odatda bemorning tishlarini vaqt o'tishi bilan ma'lum pozitsiyaga o'zgartiradi va maxsus rejimda ishlaydi.

2. Temir yoki plastmassali maxsulotlar (tish to'plami, protezlar):

Tishlar yoki jag'ni tiklash va qo'llab-quvvatlash uchun ishlatiladi. Ular maxsus og'iz bo'shlig'ida tishlarning joylashuvi, va noqulaylikni bartaraf etish uchun ishlaydi.

3. Temir tishlarni tiklash vositalari (implantsiya):

Jarrohlik aralashuvlarida qo'llaniladigan maxsus implantlar og'iz bo'shlig'ida suyak va boshqa tuzilmalarni tiklashga yordam beradi. Bu maxsulotlar bemorga faoliyatni qayta tiklashga yordam beradi.

4. Maxsus reteynerlar:

Breketlar va boshqa ortodontik apparatlar yordamida tishlar joylashtirilgach, reteynerlar tishlarning yangi joylashishini saqlab turish uchun ishlatiladi.

Ortopedik vositalarning og'iz bo'shlig'ida samaradorligi bemorning holatiga, tibbiy ko'rsatmalarga va vositalarning sifatiga bog'liq. Bunday vositalar og'riqni kamaytirishi, jag'ning o'sishi yoki shikastlanishidan so'ng tiklanishni yaxshilashi mumkin. Agar bemorning tishlarida yoki jag'ida noqulayliklar bo'lsa, ortopedik vositalar og'riqni kamaytirishi va to'g'ri pozitsiyaga keltirishi mumkin. Biroq, ortopedik vositalar uzoq muddatli foyda keltirishi uchun muntazam tibbiy kuzatuvlar va ehtiyot choralarini talab qiladi. Ayrim hollarda, bemorlar uchun ortopedik vositalar noqulaylik tug'dirishi yoki o'zgarishlarga talabga javob bermasligi mumkin. Shu bilan

birga, har bir bemorning individual holati hisobga olinishi kerak. Bemorning og'iz bo'shlig'ida ortopedik baholash samaradorligini o'rganish dissertatsiyasi — bu tibbiyot yoki stomatologiya sohasidagi ilmiy izlanish bo'lib, og'iz bo'shlig'ida ortopedik (maxsus protezlash yoki tish protezlari bilan bog'liq) baholashning samaradorligini o'rganadi. Dissertatsiya mavzusi haqida ba'zi asosiy masalalarni ko'rib chiqishimiz mumkin. Quyida dissertatsiyaga kirish qismi, maqsad va vazifalar, metodologiya va tahlil qilish mumkin bo'lgan ba'zi fikrlar:

Ortopedik baholash — tish protezlarini joylashtirishdan oldin bemorlarning og'iz bo'shlig'ida amalga oshiriladigan dastlabki baholash jarayoni. Bu tibbiyot sohasida bemorning sog'lig'ini to'g'ri baholash va tishlarni protezlash uchun zarur bo'lgan optimallashtirilgan yondashuvni ishlab chiqishga yordam beradi. Ortopedik baholashning samaradorligini oshirish, bemorning umumiy salomatligi va sifatini yaxshilash uchun zarurdir. Bu jarayon, ayniqsa, tish protezlari bilan bog'liq klinik muammolarni hal qilishda muhim ahamiyatga ega.

Og'iz bo'shlig'ida ortopedik baholashning samaradorligini, xususan, tish protezlari joylashtirilganda, bemorning og'iz salomatligi, tishlarning holati va maxsus protezlar bilan bog'liq maxsus talablarga javob berishni tahlil qilish. Og'iz bo'shlig'ida ortopedik baholashning samaradorligini baholash va bu metodning tish protezlarini o'rnatishda bemorlarning salomatligi va umumiy sog'liq holatiga qanday ta'sir qilishini o'rganish.

Ortopedik baholash jarayonining tibbiyot sohasida qanday amalga oshirilishini batafsil o'rganish. Og'iz bo'shlig'ida ortopedik baholashni amalga oshiradigan usullar va texnologiyalarni tahlil qilish. Samarali baholashning bemorning tish protezlari bilan bog'liq muammolarni oldini olishda qanday ahamiyatga ega ekanligini o'rganish. Bemorlar o'rtasida ortopedik baholash samaradorligini taqqoslash va natijalarni statistika asosida baholash.

Klinik kuzatishlar: Tish protezlari bilan davolangan bemorlarni kuzatish va og'iz bo'shlig'ida ortopedik baholashni qanday amalga oshirilganini o'rganish.

Anketalar yoki so'rovnomalar: Bemorlarning baholash jarayoniga qoniqish darajasini o'rganish.

Tishlarning holati va ularning tuzilishini yaxshilash uchun ortopedik vositalar, ya'ni **tish apparatlari** (braketlar yoki ortodontik apparatlar) keng qo'llaniladi. Tishlar orasidagi bo'shliqlarni to'g'irlash, burishlarni tuzatish yoki boshqa tishlarning joylashuviga oid muammolarni hal qilish uchun

ortodontik davolash jarayonlari talab qilinadi. Bu jarayonlar orqali tishlar va jag'larning to'g'ri joylashuvi ta'minlanadi. Quyida tishlarning holati va ortopedik vositalarning ta'siri haqida batafsil ma'lumot beraman.

1. Tishlarning Holati

Tishlarning noto'g'ri joylashuvi va burilishi ortodontik muammolarni keltirib chiqaradi. Bu holatlar quyidagicha bo'lishi mumkin:

- **Tishlarning siqilishi** (crowding): Tishlar bir-biriga juda yaqin joylashgan yoki siqilgan bo'ladi.
- **Bo'shliq** (diastema): Tishlar orasida kattaroq bo'shliqlar mavjud bo'ladi.
- **Tishlarning burilishi**: Tishlar to'g'ri emas, burilgan yoki notekis bo'ladi.
- **Boshqa holatlar**: Masalan, yuqori jag'ning pastki jag'dan oldin chiqishi (overbite) yoki pastki jag'ning yuqori jag'ning oldida bo'lishi (underbite) kabi muammolar.

2. Ortopedik Vositalar (Tish Apparati)

Ortopedik vositalar yordamida tishlarni tuzatish va ularning joylashuvini yaxshilash mumkin. Ular quyidagicha ishlaydi:

- **Braketlar**: Eng keng tarqalgan ortodontik vosita bo'lib, ular tishlarga bog'lanib, tishlarni asta-sekinlik bilan to'g'ri joylashtirishga yordam beradi.
- **Reteynerlar**: Tishlar to'g'ri joylashganidan keyin ularni o'z joyida saqlab turish uchun ishlatiladi. Reteynerlar odatda davolash tugagach beriladi.
- **Kama yoki plastinka**: Ba'zi holatlarda tishlar orasidagi bo'shliqlarni to'ldirish yoki jag'larni tuzatish uchun ishlatiladi.
- **Yuqori yoki pastki jag'ni to'g'irlash uchun apparatlar**: Agar jag'lar orasidagi muammo bo'lsa, jag'ning joylashuvini to'g'rilash uchun maxsus apparatlar ishlatiladi.

3. Ortopedik Vositalarning Ta'siri

- **Tishlarning to'g'ri joylashuvi**: Ortopedik vositalar yordamida tishlar tartibga solinadi, bu esa tishlarni to'g'ri joylashishini ta'minlaydi. Bunday holat nafaqat estetik jihatdan, balki tishlarning funksional ishlashini ham yaxshilaydi.
- **O'z-o'zidan tishlarni tuzatish**: Ortopedik vositalar tishlarni bir necha oy davomida asta-sekin to'g'rilaydi. Tishlar orasidagi bo'shliqlar to'ldiriladi, burishlar tuzatiladi.
- **Jag' va tishlar orasidagi muvozanat**: Tishlarning joylashuvi yaxshilanganda, ovqatni chaynash va tishlash jarayoni osonlashadi. Bunda

tishlarning to'g'ri joylashuvi nafaqat estetik ko'rinishni yaxshilaydi, balki og'iz sog'ligini ham ta'minlaydi.

4. Davolash Jarayoni va Vaqti

Ortopedik vositalar yordamida davolash odatda bir necha oy yoki yillarga cho'zilishi mumkin. Bu davr mobaynida bemor muntazam ravishda ortodontga murojaat qilishi va apparatni tekshirishi kerak. Davolash davomida ortodontik vositalar va apparatlar tishlarning holatini yaxshilashga xizmat qiladi, ammo natijalar sabr va muntazamlikni talab qiladi.

5. Ortopedik Vositalarning Foydalari

- **Estetik ko'rinishni yaxshilash:** Tishlarning holatini to'g'irlash orqali bemorning tashqi ko'rinishi yaxshilanadi.
- **Og'iz salomatligini saqlash:** Noto'g'ri joylashgan tishlar oziq-ovqat qoldiqlari yig'ilishiga olib kelishi mumkin, bu esa qarish va kariyes (tish emalini yemirish) xavfini oshiradi.
- **Tishlash va chaynashni osonlashtirish:** Tishlar to'g'ri joylashganda, ovqatni chaynash va tishlash jarayoni yanada osonlashadi.

6. Muammolarni Hal Qilish

Ortopedik vositalar yordamida tishlarning tuzilishini va joylashuvini yaxshilash orqali quyidagi muammolarni hal qilish mumkin:

- **Tishlarda og'riqlar:** Tishlar to'g'ri joylashganda, og'riq kamayadi.
- **Jag'dagi deformatsiyalar:** Tishlar va jag'larning to'g'ri joylashuvi nafaqat tashqi ko'rinishni, balki jag'ning funktsional ishlashini ham yaxshilaydi.

Xulosa

Ortopedik vositalar tishlarning joylashuvini yaxshilash, burishlarni tuzatish, bo'shliqlarni to'ldirish va boshqa ortodontik muammolarni hal qilishda juda muhim rol o'ynaydi. Bu jarayon uzoq vaqt davom etishi mumkin, ammo natijada tishlar va og'iz sog'lig'ini yaxshilashga erishish mumkin. Tish apparatlari va ortodontik davolashni ortodont shifokori nazorati ostida o'tkazish zarur.

Ortopedik baholash jarayonlari tish protezlarini joylashtirishda bemorning umumiy sog'liq holatini yaxshilashga yordam beradi. Samarasiz baholashlar natijasida tish protezlarining noto'g'ri joylashtirilishi yoki salomatlikka zarar yetkazilishining oldini olish mumkin. Samarali baholash metodlari bemorlarning og'iz bo'shlig'ida muammolarni oldindan aniqlashda yordam beradi va bu, o'z navbatida, protezlarni joylashtirish jarayonini yaxshilaydi. Tish protezlari va ortopedik baholash haqida ilmiy

maqolalar va klinik tadqiqotlar. Bemorlarning ortopedik baholashga bo'lgan munosabatlarini o'rganadigan so'rovnomalalar. Eng yangi tibbiy texnologiyalar va usullar haqida ilmiy ishlanmalar. Dissertatsiya natijalari asosida ortopedik baholash jarayonining samaradorligini oshirish uchun ba'zi tavsiyalar berilishi mumkin: Yangi texnologiyalarni va usullarni tibbiy amaliyotga joriy etish. Tish protezlari joylashtirishdan oldin bemorlarning holatini yaxshilashga qaratilgan maslahatlar. Bemorlarning qayta tekshiruvlarini osonlashtirish va ortopedik baholashni yanada samarali qilish uchun klinik protokollarni yangilash.

Tadqiqotning maqsadi.

Uronoplastika utkazilgandan bemorlarda keyin tish qatorlarida nuqsonlarini bo'lgan bemorlarni davolash samaradorligini oshirish.

Tadqiqot materiali

Ushbu tadqiqot oldiga qo'yilgan vazifalardan kelib chiqib, 70 nafar bemor 2023 yildan 2025 yilgacha Samarqand shahridagi xususiy stomatologik klinikalarda murojaat qilgan va davolangan bemorlar olingan.

Boshlang'ich klinik va laborator tekshiruvlar mobaynida 70 nafar bemorning hammasida yuqori va birlamchi qisman adentiyasi alveolyar suyak atrofiyasi bilan asoratlangani aniqlandi suyak plastikasi operatsiyasi o'tkazishdi va tish qatori nuqsonlarini to'g'irlash zaruriyati tug'ildi. Hamma bemorlar ikki tadqiqot guruhiga taqsimlandi.

Birinchi guruh 35 bemordan tashkil qilindi Uronoplastika utkazilgandan bemorlarda keyin tish qatorlarida nuqsonlarini bo'lgan bemorlarni to'g'irlash va ularni davolash usulida qarab farqlariga bo'lindi va tahlil qilish.

Ikkinchi guruh 35 bemordan tarkib topdi Yangi texnologiyalarni va laborator tekshiruvlar asosida bemorlarni II guruhga bulindi umumiy guruhlar tasodifiy taqsimot tamoyiliga ko'ra kichik guruhlariga bo'lindi (randomlashtirish). Tadqiqot mobaynida ikki turdagi tish qatorlari nuqsonlaridan olingan natijalar qiyosan tahlil qilindi.

Kuzatuvlar va tekshiruvlar davomida olingan natijalar tish qatorlari tuzatish bosqichlarida o'zgarishlari dinamikasini nazorat qilish zarurligini ko'rsatadi, chunki og'iz suyuqligidagi immunoglobulinlar og'iz bo'shlig'ining mahalliy immunitetini ta'minlashda ishtirok etadilar: ular og'iz bo'shlig'ining yopishqoqligini oldini oladi. mikroorganizmlar epiteliya qoplamiga ta'sir qiladi, fermentlar va toksinlarni zararsizlantiradi va og'iz shilliq qavatining shikastlanishini oldini oladi.

Tadqiqot usullari

Klinik usullar

Hamma bemorlar davolash muolajalari boshlanishidan oldin klinik va laboratoriya tekshiruvidan o'tkazildi.

Klinik tadqiqotlar quyidagilarni o'z ichiga oldi:

- so'rov (davolash muolajalari orqali erishish kutilayotgan estetik jihatlar), yuzning tashqi ko'ruvi (deformatsiyalar bor-yo'qligini aniqlash, kulgi turini aniqlash, yuzning pastki chorak qismi balandligidagi o'zgarishlar);

- tishlar va tish qatorlari holatini baholash (kariesdan zararlanish bor-yo'qligini aniqlash, parodont holati, birikma milk darajasi, shilliq qavatida hosilalarning bor-yo'qligi va holati, mavjud tishlar harakatchanligi, prikus turi);

- alveolyar o'simta suyak to'qimasi yoki o'tkir qirraning implantatsiya muolajasi o'tkazish rejalashtirilayotgan sohadagi nuqsonlarini aniqlash maqsadida jag' alveolyar bo'limi kengligini (relefini) og'iz ichini paypaslash yo'li bilan aniqlash;

- implant o'rnatish va oqilona protezlash uchun alveolyarlararo va tishlar o'rtasidagi masofani aniqlash;

- og'iz bo'shlig'i gigienasi darajasini vizual va zaruriyatga ko'ra, asboblarday yordamida nazorat qilish (CPITN).

Uronoplastika o'tkazilgandan so'ng tish qatorlarida nuqsonlari bor bemorlarni jaynov samaradorligini tiklash.

Tishlar va Jag'larning Holati

Tishlarning joylashuvi va og'ishlari: Agar tishlar juda og'ish bo'lsa yoki yuqori darajada qiyshiq bo'lsa, davolashning samaradorligi yaxshilanadi, chunki ortodontik apparatlar (masalan, braketlar, apparatlar va boshqa vositalar) tishlarni asta-sekin to'g'ri holatga keltirishga yordam beradi.

Jag'larning holati: Jag'lar orasidagi nizo (masalan, ortognatik muammolar: ortognatiya, retrognatiya) yoki tashqi faktorlar (masalan, tug'ma anomalialar) davolashning samaradorligiga ta'sir qiladi. Ortodontik davolash yordamida ko'p hollarda jag'larni to'g'irlash mumkin, lekin ba'zi og'ir holatlarda jarrohlik aralashuvlar ham talab qilinishi mumkin.

To'g'ri tashxis va rejalashtirish: Ortodontik davolashni boshlashdan oldin bemorning tishlari va jag'larining holatini to'liq tahlil qilish zarur. Bu tahlil davolashning muvaffaqiyatini belgilaydi.

2. Bemorning Yoshi

Bolalik va o'smirlilik yoshi: Ortodontik davolash eng samarali o'smirlar va yosh bolalarda amalga oshiriladi, chunki bu yoshda skelet tizimi va tishlar hali to'liq rivojlanmagan va ular o'zgarishga ko'proq moyil bo'ladi. Bu yoshi kichik bemorlar uchun davolash jarayoni ko'proq muvaffaqiyatli bo'lishi mumkin, chunki jag'lar va tishlar hali plastilkaga o'xshash holatda bo'ladi va ularni o'zgartirish osonroq.

Kattalar: Kattalarda, ayniqsa, skeletning rivojlanishi tugagan va tishlar mustahkam joylashgan bo'lgani uchun davolashda ko'proq vaqt va sabr talab etiladi. Kattalar uchun ortodontik davolashning samaradorligi kamroq bo'lishi mumkin, lekin ular ham muvaffaqiyatli davolashni o'tkazishlari mumkin, ayniqsa, zamonaviy apparatlar yordamida.

3. Davolashni Qanday Yuritilishi

Tegishli apparatlar: Ortodontik davolashda ishlatiladigan apparatlar (masalan, braketlar, alignerlar, apparatlar) to'g'ri tanlanishi va vaqtda yangilanib turishi kerak. Xato yoki nojo'ya apparat tanlash davolashning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Bemorga bo'lgan g'amxo'rlik va tekshiruvlar: Davolash davomida bemor muntazam ravishda ortodontga murojaat qilishi kerak. Har bir vizitda braketlar yoki boshqa apparatlar tekshiriladi va kerak bo'lsa tuzatiladi. Shuningdek, bemor ortodontning tavsiyalariga rioya qilishi (masalan, tishlarni to'g'ri parvarishlash, maxsus ovqatlar yemaslik) juda muhim.

Davolashning boshlanishi va tugashi: Davolashning samaradorligi ko'p jihatdan uning boshida to'g'ri rejalashtirilgan va aniq belgilangan bo'lib, yakuniy natijalar davomida bemorning odatiy turmush tarziga moslashgan holda amalga oshiriladi.

Ortodontik davolash samarali bo'lishi uchun tishlar va jag'larning holati, bemorning yoshi va davolashning to'g'ri yuritilishi o'zaro muvofiqlikda bo'lishi kerak. Har bir omilni e'tiborga olish va maxsus shaxsiy reja asosida davolashni tashkil etish, natijalarning muvaffaqiyatli bo'lishiga katta yordam beradi.

Tishlarida nuqsonlari bo'lgan bolalar va o'smirlarga zamonaviy materiallar va protezlash texnikasidan foydalanishni qiyosiy tahlil qilish asosida ortopedik yordam ko'rsatish samaradorligini oshirish.

Muayyan sharoitlarda tasniflangan etishmayotgan tishlar klinik tadqiqotlarga katta yordam beradi, yozuvlarni saqlash vaqtini qisqartiradi va stomatologlar va turli mutaxassislar o'rtasidagi munosabatlarni tushunishga yordam beradi. O'z ishlarida stomatologlar ma'lum tasniflarni qo'llashadi. Nikslarning birinchisi yuz yil oldin taklif qilingan. Tish qismidagi qisman

nuqsonlar tishlarning bir qismi saqlanib qolganligini va shuning uchun etishmayotganlarning funktsiyalarini qisman yoki to'liq tiklash mumkinligini ko'rsatadi.

Chaynash funktsiyasini va tabassum estetikasini tiklash uchun protezlar o'z tishlarida yoki implantlarda amalga oshiriladi. Davolashni boshlashdan oldin bemor tekshiriladi.

Bemorning shikoyatlari, patologiyaning davomiyligi, umumiy kasalliklarning mavjudligi va allergik reaksiyalar qayd etilgan so'rov. Tashqi tekshiruv. Yuzning assimetriyasiga, chandiqlarga, shishlarga e'tibor bering. Yuzning pastki uchdan bir qismining kattaligi va nazolabial burmalarning silliqligi hisobga olinadi. Tishlarni, shilliq pardalarni, jag'larni baholash bilan og'iz bo'shlig'ining funktsional va okklyuzion dam olish balandligini aniqlang. Palpatsiya yordamida jag'da suyak o'simalari bor yoki yo'qligini, shilliq qavatning zichligi va alveolyar jarayonning shaklini aniqlash uchun foydalaniladi. Perkussiya (zarb) yordamida ular periodont (atrofdagi to'qimalar) va pulpa (asab) holati haqida tasavvurga ega bo'ladilar. Qattiq to'qimalarning yaxlitligini va tish sezgirligini aniqlash uchun zondlash qo'llaniladi. Qolgan birliklar soni, tishsiz joylarning joylashishi va protezlardan foydalanish aniqlanadi. Aynan shu bosqichda tish shifokori yuqorida aytib o'tilgan tasniflardan birini qo'llaydi. Shuningdek, ular tishsiz joylar qancha uzunligini qayd etadilar. Kichkina tish nuqsoni - 3 birlikgacha etishmaydi. O'rta - 6 gacha, 6 dan ortiq - katta. Uskuna tekshiruvi maqsadli va panoramali tasvirlarni, kompyuter tomografiyasini va teleradiografiyani o'z ichiga oladi. Antropometrik o'lchovlar. Ular tish yoylarining uzunligini, shaklini, kengligini, tojlarining moyillik o'qini, birliklarning joylashishining simmetriyasi va assimetriyasini aniqlaydilar. Tashxisni va unga bog'liq patologiyalarni aniqlash uchun qo'shimcha tekshiruv o'tkaziladi va mikroorganizmlarning antibiotiklarga sezgirligini aniqlash uchun laboratoriya testlari, biopsiya yoki qirib tashlashdan iborat. Funktsional testlar chaynash samaradorligini, jag'ning harakatlanishini, tish nuqsonlari mavjudligida harakatchanlikni aniqlash uchun amalga oshiriladi. bolalarning tish protezlarini qiyosiy jihatdan ortopedik davolashda klinik baholash amalga oshirildi birinchi marta Termoplastik va akril plastmassalardan tayyorlangan konstruksiyalar bilan bolalar va o'smirlarni ortopedik davolashning qiyosiy tahlili o'tkazildi. Ko'chma qatlamli protezlar asoslarini mikroorganizmlar tomonidan kolonizatsiya qilish va protez to'shaklari to'qimalarining mikrosirkulyatsiyasini o'rganish asosida termoplastik protezlarning akril tuzilmalarga nisbatan afzalligi birinchi marta isbotlangan bolalar va

o'smirlarda protezlash samaradorligini baholash uchun ishlatilishi mumkin mikrosirkulyatsiya ko'rsatkichlari normal sharoitda va tish tishlari nuqsonlari mavjud bo'lganda va ortopedik tuzilmalardan foydalaniladi.

Shaxsiy tadqiqot natijalari

Tishqatorlarida nuqsoni bor bollarda tishlarning erta yo'qolishi natijasida yuzaga keladigan noqulayliklarni bartaraf etish yani uronoplastika o'tkazilgan bemorlarda ortopedik davolanishga bo'lgan ehtiyojni belgilanadi. Tishlarning erta yo'qolishi va tishqatorlaridagi nuqsonlar, bolalarda turli tish va jag' tizimi kasalliklariga olib kelishi mumkin. Bu turdagi muammolar ko'pincha ortopedik davolashni talab qiladi, chunki to'g'ri tish chiqishi va maxsus protezlar yoki boshqa ortopedik vositalar yordamida bemorning og'iz bo'shlig'ini to'g'irlash zarur bo'ladi.

Uronoplastika, ya'ni maxsus operatsiya yoki davolash usullari yordamida, tishlarning erta yo'qolishi sababli yuzaga kelgan deformatsiyalarni bartaraf etish va bemorning og'iz bo'shlig'ini normallashtirishga qaratilgan jarayonlar amalga oshiriladi. Bu jarayonlar o'z ichiga quyidagi muammolarni hal qilishni olishi mumkin:

Tish qatorining normallashtirilishi:

Uronoplastika yordamida bolalarda tishlarning noto'g'ri chiqishi yoki og'iz bo'shlig'idagi boshqa deformatsiyalarni to'g'irlash mumkin. Ortopedik davolash, asosan, tish qatorining o'zgarishini, tishlarning tartibini tiklashni maqsad qiladi.

2. Tishlar va jag' tizimi uchun protezlar:

Tishlar erta yo'qolgan bolalarda, maxsus ortopedik protezlar yordamida tishlar va jag' tizimi normal holatga keltiriladi. Bu protezlar bolalarga tishlarni estetik va funksional jihatdan tiklashda yordam beradi.

3. Jag' va tishlar orasidagi moslikni tiklash:

Bolalarda tishlarning yo'qolishi natijasida og'iz va jag' tizimi orasidagi moslik buzilishi mumkin. Ortopedik davolash, shu jumladan maxsus tish protezlari va implantlar yordamida, bu moslikni tiklashga yordam beradi.

4. Tishlarni joylashtirish va tishlar o'rtasidagi bo'shliqlarni yopish:

Tishlarning erta yo'qolishi natijasida bo'shliqlar paydo bo'lishi mumkin. Uronoplastika va ortopedik davolash yordamida bu bo'shliqlarni to'ldirish va tishlarni qayta joylashtirish mumkin.

5. Maxsus apparatlar va ortodontik tish aparatlari:

Agar bolada tishlarning noto'g'ri o'sishi yoki joylashishi mavjud bo'lsa, ortodontik davolash yordamida tishlar kerakli holatga keltiriladi. Tishlar

orasidagi bo'shliqlarni to'ldirish, tishlar o'rtasidagi qatorni tiklash uchun maxsus apparatlar ishlatiladi.

6. Uronoplastika va ortopedik davolashning umumiy maqsadi:

Uronoplastika yordamida bolalardagi tishqatoridagi deformatsiyalarni to'g'irlash, ortopedik vositalar yordamida tishlar va jag' tizimini tiklash va bolaga to'liq va estetik jihatdan mos tishlar va og'iz bo'shlig'ini qaytarish maqsad qilingan.

Xulosa

Tishlarning erta yo'qolishi va tishqatorlaridagi nuqsonlar bolalarda faqat estetik emas, balki funksional muammolarga ham olib keladi. Uronoplastika va ortopedik davolash bu turdagi muammolarni bartaraf etishda muhim rol o'ynaydi. Ortopedik davolash yordamida bolalarga to'g'ri tish qatorini tiklash, bo'shliqlarni to'ldirish, protezlar va ortodontik apparatlar yordamida og'iz bo'shlig'ini yaxshilash mumkin. Bu jarayonlar bolaning sog'lig'i va umumiy farovonligini tiklashga yordam beradi.

1. Anvarova Mukhtasar Anvarovna, & Akhmedov Alisher Astanovich. (2024). A COMPARATIVE ASSESSMENT OF THE EFFECTIVENESS OF ORTHODONTIC TREATMENT OF PARTIAL DENTITION DEFECTS USING DIGITAL TECHNOLOGIES. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(05), 33–40.
2. Anvarova Muxtasar. (2024). MODERN PROTOCOL FOR CLINICAL AND FUNCTIONAL RESEARCH AND PREVENTION OF TEMPOROMANDIBULAR JOINT DISORDERS. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(02), 232–238.
3. Анварова, М.А. и Ахмедов, А.А. 2024. СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ОРТОПЕДИЧЕСКОГО ЛЕЧЕНИЯ ЧАСТИЧНЫХ ДЕФЕКТОВ ЗУБНЫХ РЯДОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ. *Журнал гуманитарных и естественных наук*, 2, 11 [2] (июл. 2024), 17–21.
4. Anvarova Mukhtasar. (2024). MODERN PROTOCOL OF CLINICAL AND FUNCTIONAL RESEARCH AND PREVENTION OF TEMPOROMANDIBULAR JOINT DISEASE. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(02), 239–245.
5. Anvarova Mukhtasar. (2024). OPTIMIZATION OF EARLY DIAGNOSIS OF INTERNAL DISORDERS OF THE TEMPOROMANDIBULAR JOINT. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(03), 157–166
6. Anvarova Muxtasar. (2024). A COMPARATIVE EVALUATION OF ORTHOPEDIC TREATMENT FOR PARTIAL DEFECTS OF DENTAL ROWS USING DIGITAL TECHNOLOGIES. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(03), 254–257. h
7. Anvarova Muxtasar. (2024). MODERN PROTOCOL FOR CLINICAL AND FUNCTIONAL RESEARCH AND PREVENTION OF TEMPOROMANDIBULAR JOINT DISORDERS. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 4(02), 232–238.

SamDTU

axborot-resurs markazi

98056P

8. Abdullaeva N. I., Akhmedov A. A. Disturbances in the system of lipid peroxidation in periodontal disease //european journal of modern medicine and practice. – 2023. – T. 3. – №. 9. – C. 57-61.
9. Abdullaeva N. I., Akhmedov A. A. Immunological Aspects of the Pathogenesis of Gingivitis and Periodontitis //Central Asian Journal of Medical and Natural Science. – 2023. – T. 4. – №. 5. – C. 17--21
10. Abdullaeva N. I., Akhmedov A. A. The role of the microbial factor in the etiopathogenesis of inflammatory periodontal diseases //Best Journal of Innovation in Science, Research and Development. – 2023. – T. 2. – №. 9. – C. 27-33.

Kubayev A.S., Anvarova M.A.

**URONOPLASTIKA O'TKAZILGAN BEMORLARDA
OG'IZ BO'SHLIG'I TISH QATORLARINING
NUQSONLARINI DAVOLASH**

Uslubiy tavsiyanoma

